

Hrvatska narodna banka
Sektor platnog prometa
Direkcija za nadzor platnog prometa

STATISTIKA PLATNOG PROMETA

IZVJEŠTAJ O BEZGOTOVINSKIM PLATNIM TRANSAKCIJAMA U REPUBLICI HRVATSKOJ ZA 2015. GODINU

Srpanj 2016.

PREGLED OSNOVNIH POJMOVA

Izravno terećenje je platna usluga za terećenje platiteljevog računa za plaćanje, pri čemu je platna transakcija inicirana od strane primatelja plaćanja na osnovi suglasnosti platitelja dane platiteljevom pružatelju platnih usluga, primatelju plaćanja ili pružatelju platnih usluga primatelja plaćanja.

Kartična platna transakcija usluga je koja se temelji na prihvatnoj kartičnoj infrastrukturi i pravilima poslovanja kartične platne sheme za izvršavanje platne transakcije debitnom ili kreditnom karticom.

Kreditni transfer je platna usluga kojom se račun za plaćanje primatelja plaćanja odobrava za platnu transakciju na teret platiteljeva računa za plaćanje od strane pružatelja platnih usluga kod kojeg se vodi platiteljev račun za plaćanje, na osnovi upute koju daje platitelj.

Međunarodna platna transakcija jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih jedan pružatelj platnih usluga (primatelja plaćanja ili platitelja) posluje u RH, a drugi pružatelj platnih usluga (platitelja ili primatelja plaćanja) posluje prema propisima treće države ili druge države članice.

Nacionalna platna transakcija jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju platiteljev pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga, a koji posluje u RH.

Terećenje bez naloga jest transakcija koju inicira i izvršava kreditna institucija, prijenosom s računa za plaćanje svojega korisnika platne usluge na temelju ugovora s tim korisnikom, a bez posebnog naloga za plaćanje (kamate, naknade za pojedine platne usluge kao što je, primjerice, naknada za vođenje računa).

Trajni nalog je uputa koju je platitelj dao pružatelju platnih usluga kod kojega se vodi platiteljev račun za plaćanje, za izvršavanje kreditnih transfera u redovitim vremenskim razmacima ili na unaprijed utvrđene datume (npr. plaćanje anuiteta ili rate kredita i sl.).

Usluga plaćanja računa jest platna transakcija kod koje kreditna institucija na temelju ugovora s primateljem plaćanja prikuplja novčana sredstva platitelja i prikupljeni iznos stavlja na raspolaganje primatelju plaćanja u vremenskim ciklusima određenima ugovorom (npr. račun za struju, vodu, plin i sl.), a u skladu s odredbama Zakona o platnom prometu kojima se određuju rokovi izvršenja plaćanja.

Uvod

Na području gotovo svih zemalja članica Europske unije pa tako i Republike Hrvatske (u nastavku teksta: RH) kod bezgotovinskih platnih transakcija zabilježen je značajan porast u posljednjih nekoliko godina u broju i vrijednosti. Porast se posebno odnosio na broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija, koji se prema podacima Hrvatske narodne banke u razdoblju od 2006. do 2015. povećao za 72%, i to s 203,68 milijuna koliko ih je izvršeno u 2006. godini na 351 milijun koliko ih je izvršeno u 2015. godini.¹ U prilog tome sigurno ide i podatak kako je na dan 31. prosinca 2015. ukupno 3.364.635 potrošača u RH imalo barem jednu platnu karticu, što čini 79% ukupnog broja stanovnika u RH.² Istodobno, ukupan broj transakcija kreditnih transfera i izravnih terećenja godišnje se prosječno povećavao za 5%.

Analizira li se struktura broja nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija u RH na razini 2015. godine, može se zaključiti kako najveći udio (41%) u ukupnom broju nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija imaju transakcije kreditnog transfera. Slijede ih transakcije platnim karticama s udjelom od 32% i transakcije terećenja bez naloga s udjelom od 20%. Transakcije izvršene korištenjem usluge plaćanja računa i usluge izravnog terećenja sudjeluju s udjelima nešto manjima od 4%, a na posljednjem mjestu nalazile su se transakcije čekovima sa zanemarivim udjelom od 0,004%.

Istodobno, najveći udio u strukturi broja međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija imaju transakcije platnim karticama s 85% i transakcije izvršene korištenjem usluge kreditnog transfera s ukupnim udjelom od 15%.

S druge strane, u strukturi ukupne vrijednosti bezgotovinskih platnih transakcija izrazito dominantan udio imaju transakcije izvršene korištenjem usluge kreditnog transfera. Naime, transakcije izvršene korištenjem usluge kreditnog transfera u 2015. činile su više od 96% ukupne vrijednosti svih izvršenih nacionalnih i međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija.

Visok udio kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti svih bezgotovinskih platnih transakcija rezultat je činjenice da se upravo kreditni transferi najčešće koriste u transakcijama veće vrijednosti. Tako su kreditni transferi uobičajeni način izvršenja plaćanja između trgovačkih društava, između trgovačkih društava i banaka, plaćanja između fizičkih osoba, isplate plaća i mirovina i slično. To je vidljivo i iz prosječne

¹ Europska središnja banka: *Card payments in Europe – a renewed focus on SEPA for cards*, travanj 2014., str. 25. Broj kartičnih platnih transakcija u zemljama članicama Europske unije u razdoblju od 2000. do 2012. godišnje se prosječno povećavao za 10%.

² Prema dostupnim podacima broj poslovnih subjekata koji je imao barem jednu izdanu platnu karticu iznosio je 220.033.

vrijednosti pojedinačne transakcije kreditnog transfera³, koja je znatno veća od npr. prosječne vrijednosti kartične transakcije⁴ koja se ponajprije koristi za kupoprodaju robe i usluga u maloprodaji.

U Izvještaju u Tablici 1. prikazani su ukupan broj i vrijednosti izvršenih bezgotovinskih platnih transakcija u RH u 2015. godini. Podaci iz Izvještaja prikupljeni su na temelju Odluke o obvezi dostavljanja podataka o platnom prometu i elektroničkom novcu (u nastavku teksta: Odluka). Odlukom je propisana obveza izvještavanja Hrvatske narodne banke (u nastavku teksta: HNB) o podacima u vezi s platnim prometom i elektroničkim novcem te sadržaj, način i rokovi tog izvještavanja.

Pružatelji platnih usluga čiji su podaci korišteni pri izradi Izvještaja jesu:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platnih usluga izdavanja i prihvaćanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platnih usluga izdavanja i prihvaćanja platnih kartica.

Izvještaj je podijeljen na nacionalne (točka **A** Izvještaja) i međunarodne platne transakcije (točka **B** Izvještaja).

³ Prosječna vrijednost jednoga nacionalnoga kreditnog transfera iznosila je 6.604 kune.

⁴ Prosječna vrijednost jedne nacionalne transakcije platnom karticom izdanom u RH iznosila je 201 kunu.

Tablica 1. Izvještaj o bezgotovinskim platnim transakcijama u Republici Hrvatskoj u 2015. godini

Izvršene platne transakcije {1}	Broj transakcija	U postocima	Vrijednost transakcija u kunama	U postocima
A) NACIONALNE PLATNE TRANSAKCIJE				
1. Poslani kreditni transferi {2}	284.279.915	40,88	1.809.121.714.332	96,30
1.1. Kreditni transferi	265.259.989	93,31	1.751.821.854.937	96,83
1.2. Trajni nalozi	19.019.926	6,69	57.299.859.394	3,17
2. Usluga plaćanja računa	26.401.117	3,80	5.917.574.758	0,31
3. Izravna terećenja	20.978.975	3,02	15.391.632.855	0,82
4. Terećenja bez naloga {3}	139.921.679	20,12	3.158.243.834	0,17
5. Transakcije platnim karticama izdanima u RH {4}	223.806.775	32,18	45.040.547.278	2,40
5.1. Debitne platne kartice	141.957.033	63,43	24.562.034.085	54,53
5.2. Kreditne platne kartice	81.849.742	36,57	20.478.513.193	45,47
6. Transakcije čekovima izdanima u RH {5}	28.026	0,004	12.441.533	0,001
UKUPNO NACIONALNE PLATNE TRANSAKCIJE (1. – 6.)	695.416.487	100	1.878.642.154.590	100
B) MEĐUNARODNE PLATNE TRANSAKCIJE				
7. Poslani kreditni transferi {6}	2.941.053	6,09	215.738.592.304	48,11
8. Primljeni kreditni transferi {7}	4.536.719	9,39	213.385.770.120	47,59
9. Transakcije platnim karticama izdanima u RH {8}	15.293.361	31,66	7.326.216.772	1,63
10. Transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH {9}	25.527.387	52,85	11.977.325.550	2,67
UKUPNO MEĐUNARODNE PLATNE TRANSAKCIJE (7. – 10.)	48.298.520	100,00	448.427.904.745	100,00
UKUPNO (A + B)	743.715.007		2.327.070.059.336	

{1} **Izvršene platne transakcije** obuhvaćaju izvršene bezgotovinske platne transakcije u svim valutama, a preračunate u kune po srednjem tečaju HNB-a na posljednji dan svakog mjeseca.

{2} **Poslani kreditni transferi** obuhvaćaju sve nacionalne kreditne transfere izvršene na teret računa za plaćanje potrošača, poslovnih subjekata i kreditnih institucija.

{3} **Terećenja bez naloga** obuhvaćaju transakcije terećenja bez naloga po računima potrošača i poslovnih subjekata (kamate i naknade za pojedine platne usluge, npr. naknada za vođenje računa). Transakcije terećenja bez naloga ne uključuju transakcije prijenosa iznosa rate/anuiteta kredita s računa za plaćanje korisnika platnih usluga na račun kreditne institucije ako je ugovorom o kreditu ugovoren takav prijenos.

{4} **Transakcije platnim karticama izdanima u RH** obuhvaćaju samo nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga te ugovornih terećenja (uključuju se transakcije kupnje robe i usluga preko obročne otplate i potrošačkih kredita). Transakcije podizanja i polaganja gotovog novca platnom karticom, kao i transakcije naknada, kamata, članarina i sl. koje je naplatio izdavatelj preko platne kartice, nisu uključene.

{5} **Transakcije čekovima izdanima u RH** obuhvaćaju samo transakcije kupnje čekom.

{6} **Poslani kreditni transferi** obuhvaćaju sve međunarodne kreditne transfere izvršene na teret računa za plaćanje potrošača, poslovnih subjekata i kreditnih institucija.

{7} **Primljeni kreditni transferi** obuhvaćaju sve međunarodne kreditne transfere u korist računa za plaćanje potrošača, poslovnih subjekata i kreditnih institucija.

{8} **Transakcije platnim karticama izdanima u RH** obuhvaćaju sve vrste međunarodnih kartičnih platnih transakcija karticama izdanima u RH, tj. transakcije kupnje robe i usluga te transakcije podizanja gotovog novca platnom karticom.

{9} **Transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH** obuhvaćaju transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH za kupnju robe i usluga preko prihvatnih uređaja. Transakcije kupnje e-novcem uključene su u Izvještaj.

Izvor: HNB

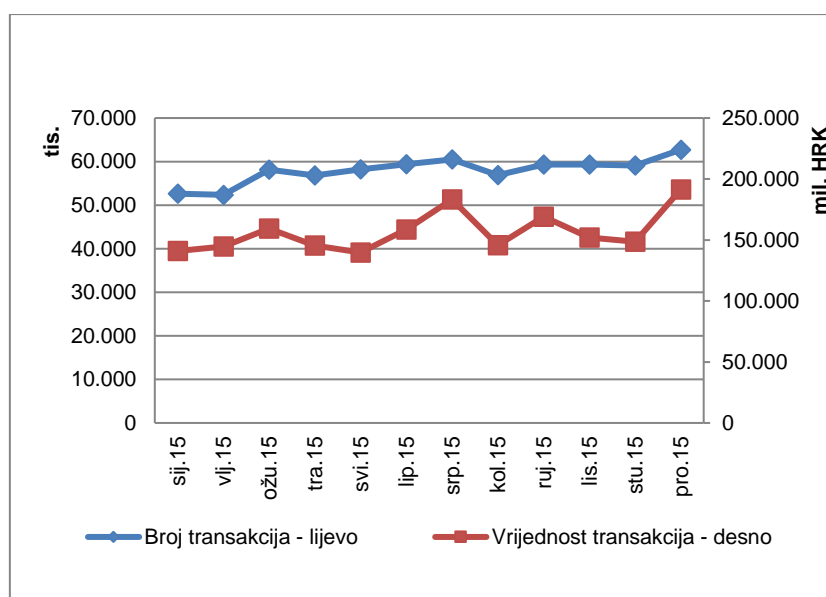
A) NACIONALNE BEZGOTOVINSKE PLATNE TRANSAKCIJE

Nacionalne bezgotovinske platne transakcije jesu platne transakcije u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga, koji posluju u RH. Podaci o nacionalnim bezgotovinskim platnim transakcijama u Izvještaju grupirani su u šest kategorija:

- Poslani kreditni transferi,
- Usluga plaćanja računa,
- Izravna terećenja,
- Terećenja bez naloga,
- Transakcije platnim karticama izdanim u RH i
- Transakcije čekovima izdanim u RH.

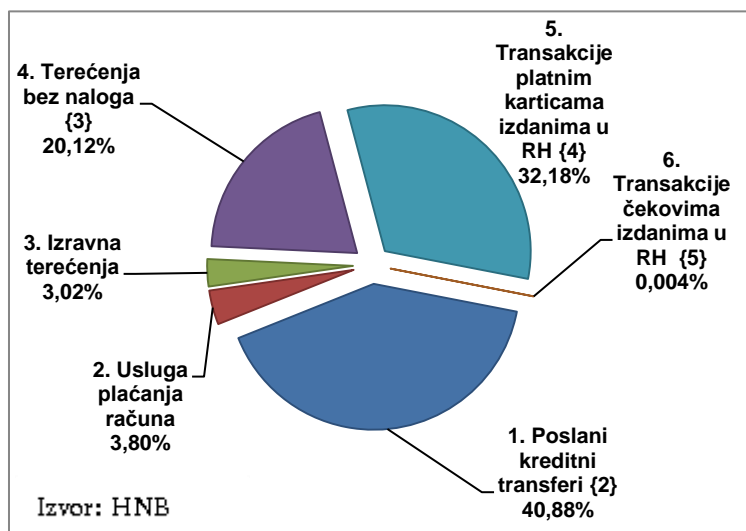
Prema dostavljenim podacima izvještajnih obveznika u RH su tijekom 2015. ukupno izvršena 695,4 milijuna nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija u ukupnoj vrijednosti od 1.878.642,1 milijun kuna. Prosječno je mjesečno izvršeno 57,9 milijuna nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija s prosječnom mjesečnom vrijednosti od 156,553,5 milijuna kuna (Slika 1.). U usporedbi s ukupnim brojem i vrijednosti nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija u 2014., ukupan se broj transakcija povećao za 8%, a ukupna vrijednost transakcija smanjila se za 7%. Prosječna vrijednost jedne nacionalne bezgotovinske platne transakcije u 2015. iznosila je 2.701 kunu.

Slika 1. Broj i vrijednost nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija

Izvor: HNB

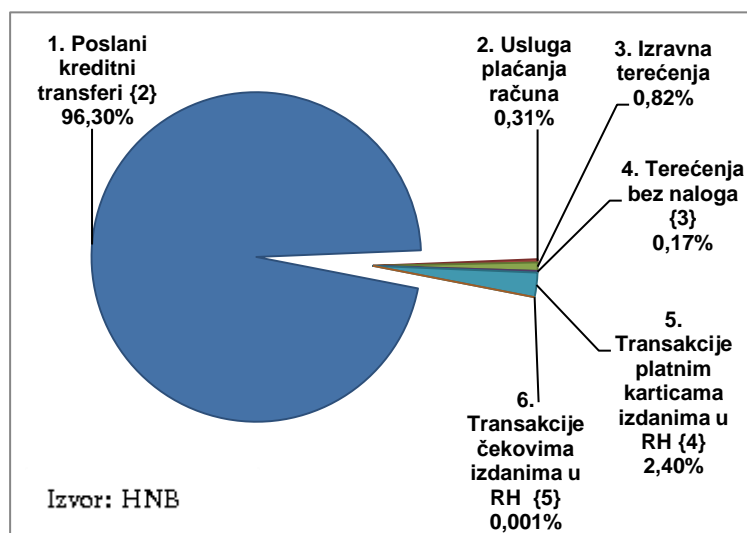
Slika 2. Struktura nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija prema broju izvršenih platnih transakcija

Iz strukture nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija prema broju izvršenih platnih transakcija utvrđeno je kako se najveći udio (njih 40,88%) odnosio na transakcije poslanih kreditnih transfera. Slijedile su ih transakcije platnim karticama izdanim u RH s udjelom od 32,18% i transakcije terećenja bez naloga s udjelom od 20,12%. Transakcije izvršene

korištenjem usluge plaćanja računa i usluge izravnog terećenja sudjelovale su s udjelom od 3,02%, odnosno 3,80%. Na posljednjem mjestu nalaze se transakcije čekovima izdanim u RH s udjelom od 0,004% (Slika 2.).

Slika 3. Struktura nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija prema vrijednosti izvršenih platnih transakcija

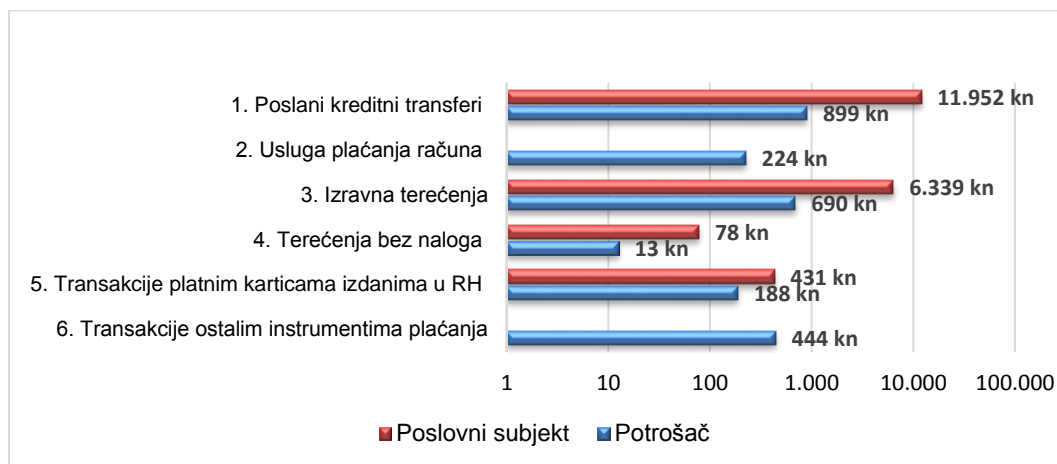

U strukturi nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija prema vrijednosti izvršenih platnih transakcija poslani kreditni transferi imaju izrazito dominantan udio. Naime, njihov udio čini više od 96% ukupne vrijednosti svih izvršenih nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija (Slika 3.).

Visok udio kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija rezultat je činjenice da se upravo kreditni transferi najčešće koriste u transakcijama veće vrijednosti. Tako su kreditni transferi uobičajeni način izvršenja plaćanja između trgovačkih društava, između trgovačkih društava i banaka, plaćanja između fizičkih osoba, isplate plaća i mirovina i slično. To je vidljivo i iz prosječne vrijednosti nacionalne pojedinačne transakcije kreditnog transfera koja je znatno veća od npr. prosječne vrijednosti kartične transakcije

koja se ponajprije koristi za kupoprodaju robe i usluga u maloprodaji. Iznos prosječne vrijednosti za svaku od kategorija nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija odvojeno za potrošača i poslovnog subjekta prikazan je na Slici 4.

Slika 4. Prosječna vrijednost jedne nacionalne bezgotovinske platne transakcije

Izvor: HNB

Napomena: Transakcije korištenjem usluga plaćanja računa i ostalim instrumentima plaćanja (kupnja čekom) u RH u 2015. mogli su zadati isključivo potrošači.

U nastavku teksta detaljnije se analizira svaka od kategorija nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija.

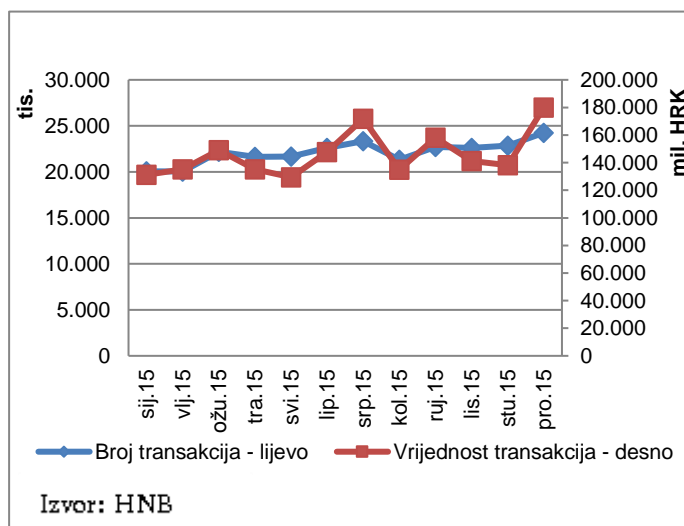
1. Poslani kreditni transferi

Poslani kreditni transferi dominantna su platna usluga u RH i obuhvaćaju sve nacionalne kreditne transfere izvršene na teret računa za plaćanje potrošača, poslovnih subjekata i kreditnih institucija u RH. Platnu uslugu kreditnog transfera u RH na dan 31. prosinca pružalo je 28 kreditnih institucija.

U RH je u 2015. izvršeno 284,3 milijuna transakcija poslanih kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti od 1.809.121,7 milijuna kuna. Na razini mjeseca prosječno je izvršeno 23,7 milijuna poslanih kreditnih transfera s prosječnom vrijednosti od 150.760,1 milijun kuna mjesečno. Prosječna vrijednost jednoga poslanoga kreditnog transfera iznosila je 6.364 kune. Promatraju li se podaci o ukupnom broju i vrijednosti poslanih kreditnih transfera u odnosu na 2014., ukupan broj transakcija povećao se za 5%, a ukupna vrijednost transakcija smanjila za 7%.

S namjerom odvojenog prikaza trajnih naloga, odnosno nacionalnih bezgotovinskih kreditnih transfera koji se izvršavaju u redovitim vremenskim razmacima ili na unaprijed utvrđene datume (npr. plaćanje anuiteta ili rata kredita), kategorija poslanih kreditnih transfera u Izveštaju podijeljena je u dvije potkategorije, tj. na kreditne transfere (Potkategorija 1.1.) i trajne naloge (Potkategorija 1.2.). Na slikama 5. i 6. prikazano je kretanje ukupnoga mjesečnog broja i vrijednosti obiju potkategorija poslanih kreditnih transfera u 2015.

Slika 5. Kreditni transferi (Potkategorija 1.1.)

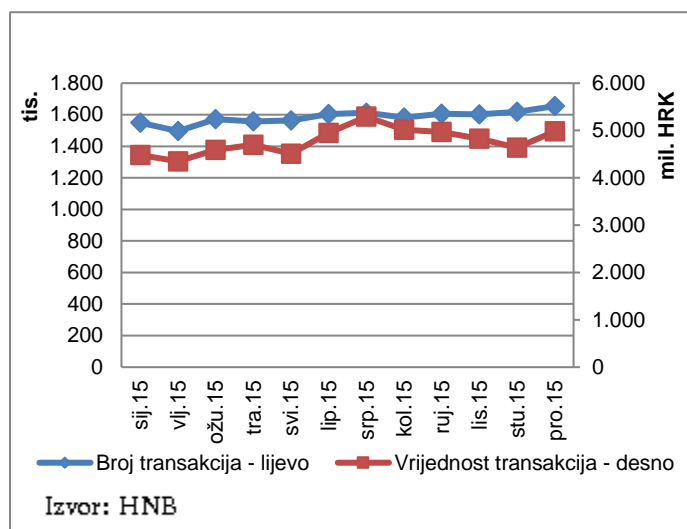

U RH je u 2015. ukupno izvršeno 265,3 milijuna transakcija nacionalnih kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti od 1.751.821,8 milijuna kuna. Od ukupnog broja izvršenih transakcija nacionalnih kreditnih transfera njih 47% izvršeno je na teret računa za plaćanje potrošača, 48% na teret računa za plaćanje poslovnih subjekata, a 5% na teret računa za plaćanje kreditnih institucija u RH. Istodobno, od

ukupne vrijednosti izvršenih transakcija nacionalnih kreditnih transfera njih čak 86% izvršeno je na teret računa za plaćanje poslovnih subjekata, a po 7% na teret računa za plaćanje potrošača i na teret računa za plaćanje kreditnih institucija u RH. Na razini

mjeseca prosječno je izvršen 22,1 milijun nacionalnih kreditnih transfera s prosječnom vrijednosti od 145.985,6 milijuna kuna mjesečno (Slika 5.). Prosječna vrijednost jednoga nacionalnoga kreditnog transfera iznosila je 6.604 kune.

Slika 6. Trajni nalozi (Potkategorija 1.2.)

Trajnih naloga izvršenih na teret računa za plaćanje potrošača i poslovnih subjekata u 2015. izvršeno je 19,0 milijuna u ukupnoj vrijednosti od 57.299,9 milijuna kuna. Od ukupnog broja izvršenih transakcija trajnih naloga njih 92% izvršeno je na teret računa za plaćanje potrošača, a 8% na teret računa za plaćanje poslovnih subjekata. Međutim, analizira li se ukupna vrijednost izvršenih transakcija trajnih naloga,

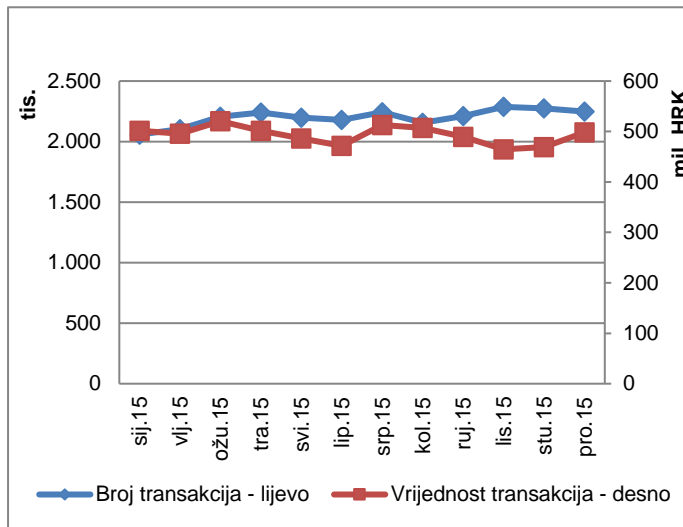
njih 22% izvršeno je na teret računa za plaćanje potrošača, a 78% na teret računa za plaćanje poslovnih subjekata. Na razini mjeseca prosječno je izvršeno 1,5 milijuna trajnih naloga s prosječnom vrijednosti od 4.775,0 milijuna kuna mjesečno (Slika 6.). Prosječna vrijednost jednoga izvršenog trajnog naloga u 2015. godini izvršenog na teret računa za plaćanje potrošača iznosila je 721 kunu, dok je prosječna vrijednost jednoga izvršenog trajnog naloga na teret računa za plaćanje poslovnih subjekata iznosila 29.403 kune.

2. Usluga plaćanja računa

Usluga plaćanja računa obuhvaća sve platne transakcije kod kojih kreditna institucija na temelju ugovora s primateljem plaćanja prikuplja novčana sredstva platitelja i prikupljeni iznos stavlja na raspolaganje primatelju plaćanja u vremenskim ciklusima određenima ugovorom (npr. račun za struju, vodu, plin i sl.). Pritom kreditna institucija naloge za plaćanje zaprima sama ili preko trećih osoba (Fina, Hrvatska pošta, trgovački lanci). Uslugu plaćanja računa u RH pruža 14 kreditnih institucija.

Ukupan broj platnih transakcija izvršenih uslugom plaćanja računa u 2015. iznosio je 26,4 milijuna s ukupnom vrijednosti od 5.917,6 milijuna kuna. Na Slici 7. prikazano je kretanje ukupnoga mjesečnog broja i vrijednosti transakcija izvršenih korištenjem usluge plaćanja računa u 2015.

Slika 7. Usluga plaćanja računa

U skladu s prikazanim mjesečno se prosječno izvršavalo 2,2 milijuna transakcija korištenjem usluge plaćanja računa s prosječnom vrijednosti u iznosu od 493,1 milijun kuna mjesečno. Prosječna vrijednost jedne transakcije izvršene korištenjem usluge plaćanja računa iznosila je 224 kune.

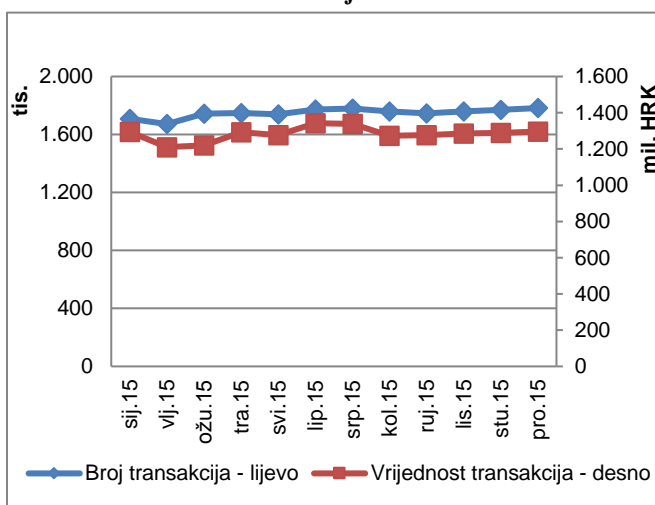
Izvor: HNB

3. Izravna terećenja

Izravna terećenja obuhvaćaju sva izravna terećenja na temelju kojih su u 2015. terećeni računi za plaćanje platitelja na teritoriju RH (npr. plaćanje obveza za komunalne usluge preko ugovora o izravnom terećenju).

U RH su u 2015. uslugu izravnog terećenja omogućavale 23 kreditne institucije, a ukupno je izvršen 21 milijun transakcija izravnih terećenja na teret računa za plaćanje platitelja u ukupnoj vrijednosti od 15.391,6 milijuna kuna. Od ukupnog broja transakcija izravnih terećenja njih čak 99,2% izvršeno je na teret računa za plaćanje potrošača u ukupnoj vrijednosti od 20,8 milijuna kuna. Kretanje ukupnoga mjesečnog broja i vrijednosti transakcija izravnih terećenja u 2015. prikazano je na Slici 8.

Slika 8. Izravna terećenja

Analizom kretanja prikazanog broja i vrijednosti transakcija izravnog terećenja utvrđeno je kako je prosječan mjesečni broj izravnih terećenja na temelju kojih su u 2015. terećeni računi za plaćanje platitelja na teritoriju RH iznosio 1,7 milijuna transakcija s prosječnom vrijednosti od 1.282,6 milijuna kuna mjesečno. Prosječna vrijednost jedne transakcije izravnog terećenja iznosila je 734 kune.

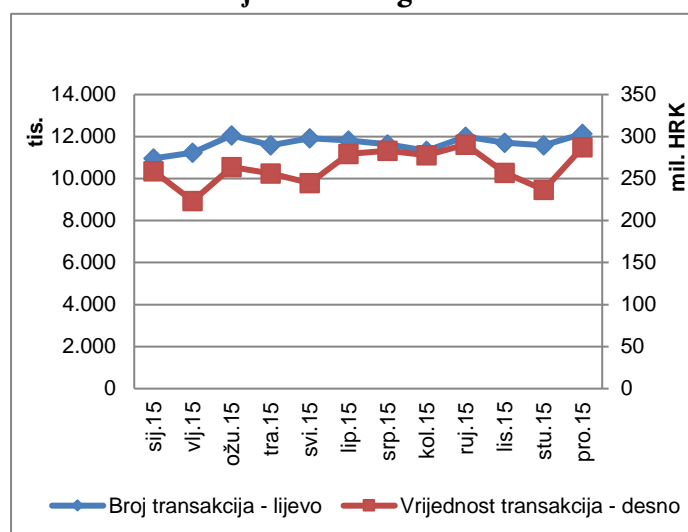
Izvor: HNB

4. Terećenja bez naloga

Terećenja bez naloga obuhvaćaju ukupan broj i vrijednost transakcija koje inicira i izvršava kreditna institucija, prijenosom s računa za plaćanje svojega korisnika platne usluge na temelju ugovora s tim korisnikom, a bez posebnog naloga za plaćanje (kamate, naknade za pojedine platne usluge, kao npr. naknada za vođenje računa). Za potrebe ovog Izvještaja transakcije terećenja bez naloga ne uključuju transakcije prijenosa iznosa rate/anuiteta kredita s računa za plaćanje korisnika platnih usluga na račun kreditne institucije ako je ugovorom o kreditu ugovoren takav prijenos.

U skladu s navedenim u RH je u 2015. izvršeno 139,9 milijuna transakcija terećenja bez naloga u ukupnoj vrijednosti od 3.158,2 milijuna kuna na ime kamata i naknada. U odnosu na 2014. ukupan broj transakcija terećenja bez naloga povećao se za 14%, a ukupna vrijednost smanjila za 5%. Kretanje ukupnoga mjesečnog broja i vrijednosti transakcija terećenja bez naloga u 2015. prikazano je na Slici 9.

Slika 9. Terećenja bez naloga

Izvor: HNB

Prema prikazanom broju i vrijednosti transakcija terećenja bez naloga utvrđeno je kako je na razini mjeseca u 2015. godini prosječno izvršeno 11,7 milijuna transakcija terećenja bez naloga s prosječnom vrijednosti od 263,2 milijuna kuna. Prosječna vrijednost jedne transakcije terećenja bez naloga u 2015. iznosila je 23 kune.

5. Transakcije platnim karticama izdanima u RH

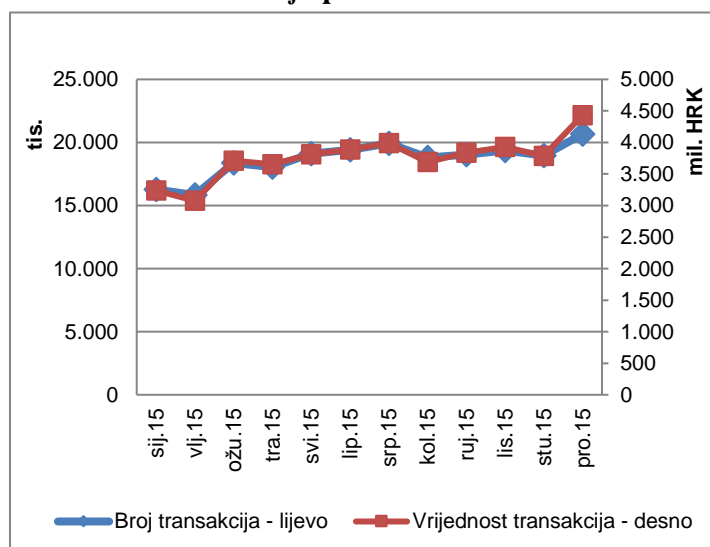
Transakcije platnim karticama izdanima u RH obuhvaćaju nacionalne kartične platne transakcije izvršene platnim karticama izdanima od pružatelja platnih usluga izdavatelja u RH. Pružatelji platnih usluga izdavatelji u RH jesu:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica.

U skladu s tim platne kartice izdane u RH kojima su se izvršavale nacionalne kartične transakcije tijekom 2015. izdavalo je 26 kreditnih institucija i dvije institucije za elektronički novac. Za potrebe ovog Izvještaja u nacionalne kartične transakcije⁵ uključene su:

- platne transakcije kupnje robe i usluga platnom karticom te
- trajni nalozi i izravna terećenja naplaćeni preko platne kartice.

Slika 10. Transakcije platnim karticama izdanima u RH

U 2015. ukupno je izvršeno 223,8 milijuna nacionalnih transakcija platnim karticama izdanima u RH u ukupnoj vrijednosti od 45.040,5 milijuna kuna. Na razini mjeseca prosječno se izvršilo 18,6 milijuna nacionalnih transakcija s prosječnom vrijednosti od 3.753,4 milijuna kuna (Slika 10.). Prosječna vrijednost jedne nacionalne transakcije platnom karticom izdanom u RH iznosila je 201 kunu.

Izvor: HNB

Nacionalne transakcije platnim karticama izdanima u RH u Izvještaju podijeljene su u dvije potkategorije: 5.1. Debitne platne kartice i 5.2. Kreditne platne kartice. Kreditne

⁵ Transakcije podizanja i polaganja gotovog novca platnom karticom, kao i transakcije naknada, kamata, članarina i sl. koje je naplatio izdavatelj preko platne kartice, nisu uključene u nacionalne kartične transakcije.

platne kartice obuhvaćaju kreditne, charge, revolving, kartice s odgođenom naplatom i članske kartice.

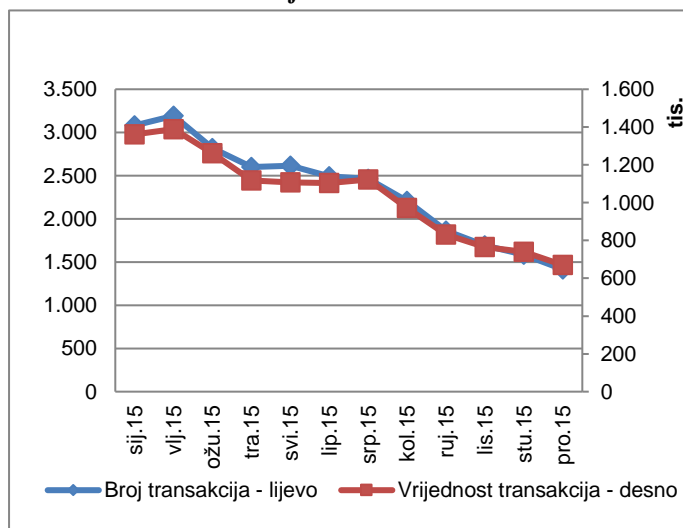
Na dan 31. prosinca 2015. od ukupnog broja⁶ platnih kartica izdanih u RH njih 6.879.381 (79%) bile su debitne platne kartice, a njih 1.859.612 kreditne platne kartice (21%). Debitnim karticama izvršeno je 142,0 milijuna transakcija ili 63,4% s ukupnom vrijednosti od 24.562,0 milijuna kuna ili 54,5%. Ostatak od ukupnog broja nacionalnih transakcija platnim karticama izdanim u RH izvršen je kreditnim karticama (81,8 milijuna transakcija ili 36,6% s ukupnom vrijednosti od 20.478,5 milijuna kuna ili 46,5%). Prosječna vrijednost jedne nacionalne transakcije izvršene debitnom karticom izdanom u RH iznosila je 173 kune, a nacionalne transakcije izvršene kreditnom karticom izdanom u RH 250 kuna.

6. Transakcije čekovima izdanima u RH

Transakcije čekovima izdanima u RH obuhvaćaju isključivo nacionalne platne transakcije kupnje čekom.

U RH je u 2015. ukupno izvršeno 28.026 transakcija kupnje čekom u ukupnoj vrijednosti od 12,4 milijuna kuna. Prosječna vrijednost jedne transakcije kupnje čekom iznosila je 444 kune. Kretanje ukupnoga mjesečnog broja i vrijednosti transakcija kupnje čekom u RH u 2015. prikazano je na Slici 11.

Slika 11. Transakcije čekovima izdanima u RH

Podaci prikazani na Slici 11. upućuju na opadajući trend korištenja čeka kao instrumenta plaćanja te njegov zanemariv udio u ukupnom broju i vrijednosti svih nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija. Isto potvrđuje i podatak o smanjenju ukupnog broja i vrijednosti transakcija čekom za 55% u odnosu na 2014.

Izvor: HNB

⁶ Na dan 31. prosinca 2015. u RH ukupno je evidentirano 8.738.993 izdane platne kartice. Od ukupnog broja izdanih platnih kartica njih 95% izdano je potrošačima, a 5% poslovnim subjektima.

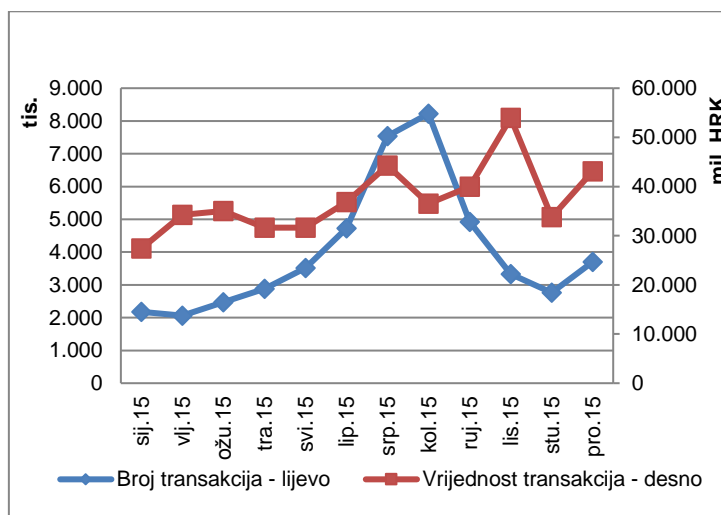
B) MEĐUNARODNE BEZGOTOVINSKE PLATNE TRANSAKCIJE

Međunarodna bezgotovinska platna transakcija jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih jedan pružatelj platnih usluga (primatelja plaćanja ili platitelja) posluje u RH, a drugi pružatelj platnih usluga (platitelja ili primatelja plaćanja) posluje prema propisima druge države članice ili treće države. Podaci o međunarodnim bezgotovinskim platnim transakcijama u Izvještaju grupirani su u četiri kategorije:

- Poslani kreditni transferi,
- Primljeni kreditni transferi,
- Transakcije platnim karticama izdanima u RH i
- Transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH.

U RH tijekom 2015. ukupno je izvršeno 48,3 milijuna međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija u ukupnoj vrijednosti od 448.427.9 milijuna kuna. U usporedbi s ukupnim brojem i vrijednosti međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija u 2014., ukupan broj transakcija povećao se za 23%, a ukupna vrijednost za 14%. Prosječna vrijednost jedne međunarodne bezgotovinske platne transakcije u 2015. iznosila je 9.285 kuna. Kretanje ukupnoga mjesečnog broja i vrijednosti međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija prikazano je na Slici 12.

Slika 12. Broj i vrijednost međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija

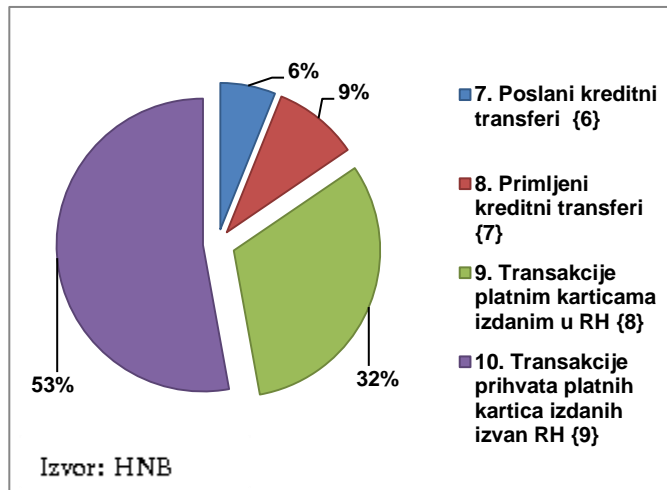

Izvor: HNB

Na Slici 12. vidljivo je kako se mjesečno prosječno izvršavalo 4 milijuna međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija s prosječnom vrijednosti od 37.369,0 milijuna kuna

mjesečno. Eksponencijalni rast broja međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija u razdoblju od svibnja do kolovoza 2015. opisan je u dijelu povezanom s transakcijama prihvata platnih kartica izdanih izvan RH.

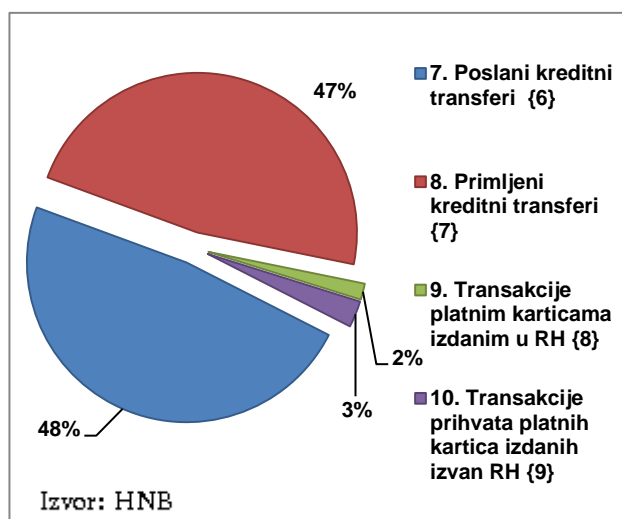
Slika 13. Struktura međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija prema broju izvršenih platnih transakcija

Najveće udjele u ukupnom broju međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija imale su transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH s udjelom od 52,8% i međunarodne transakcije platnim karticama izdanim u RH s udjelom od 31,7% (Slika 13.). Slijedile su ih transakcije međunarodnih kreditnih transfera u korist računa za plaćanje u RH s udjelom od 9,4%, a na

posljednjem mjestu nalaze se poslani kreditni transferi s udjelom od 6,1%.

Slika 14. Struktura međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija prema vrijednosti izvršenih platnih transakcija

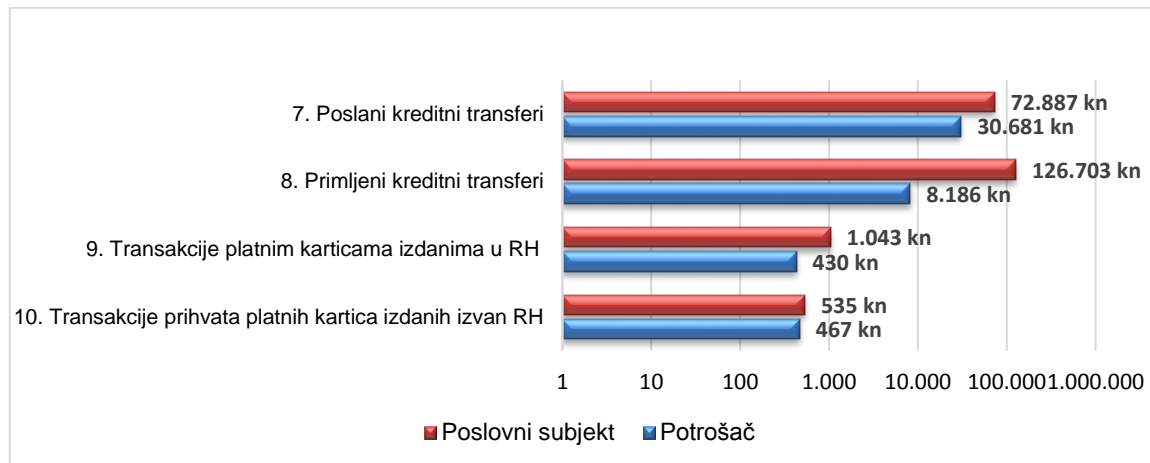

Iz strukture vrijednosti međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija (Slika 14.) utvrđeno je kako udio međunarodnih kreditnih transfera čini više od 95% ukupne vrijednosti, odnosno od ukupne vrijednosti međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija 48,1% vrijednosti međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija odnosi se na međunarodne kreditne transfere izvršene na teret računa za plaćanje u RH, a 47,6% na međunarodne kreditne transfere izvršene

u korist računa za plaćanje u RH. Udio od 2% u ukupnoj vrijednosti međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija imaju i transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH i međunarodne transakcije platnim karticama izdanim u RH. Visok udio

kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija (baš kao i nacionalnih) rezultat je činjenice da se upravo kreditni transferi najčešće koriste u transakcijama veće vrijednosti. To je vidljivo i iz prosječne vrijednosti jedne međunarodne bezgotovinske platne transakcije prikazane za potrošača i poslovnog subjekta na Slici 15.

Slika 15. Prosječna vrijednost jedne međunarodne bezgotovinske platne transakcije

Izvor: HNB

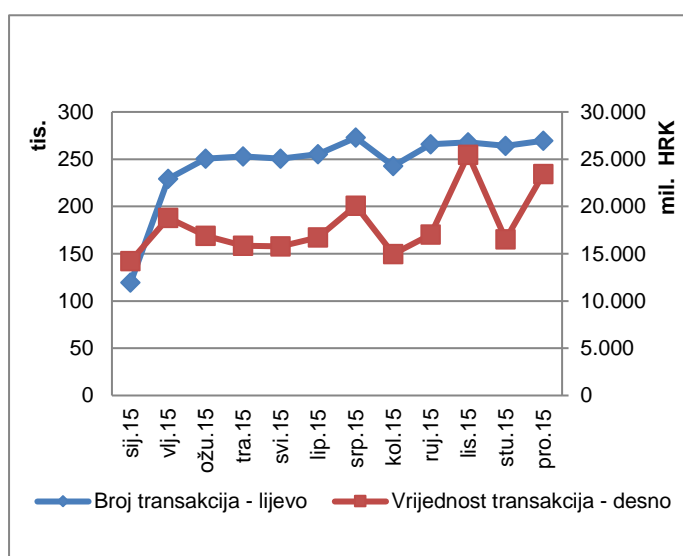
U nastavku teksta detaljnije se analizira svaka od kategorija međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija.

7. Poslani kreditni transferi

Poslani kreditni transferi obuhvaćaju sve međunarodne kreditne transfere izvršene na teret računa za plaćanje potrošača, poslovnih subjekata i kreditnih institucija u RH. Podaci koji se odnose na izvršene kreditne transfere na teret računa za plaćanje kreditnih institucija u RH ne uključuju transakcije koje su kreditne institucije u RH obavile u svoje ime i za svoj račun na financijskom tržištu (npr. plaćanja na deviznom i/ili tržištu kapitala).

U 2015. ukupno je izvršeno 2,9 milijuna transakcija poslanih međunarodnih kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti od 215.738,6 milijuna kuna. Prosječna vrijednost jednoga poslanoga međunarodnoga kreditnog transfera iznosila je 73.354 kune.

Slika 16. Poslani međunarodni kreditni transferi

Analizom podatka na razini mjeseca utvrđeno je kako je u 2015. prosječno izvršeno 245,1 tisuća poslanih međunarodnih kreditnih transfera s prosječnom vrijednosti od 17.978,2 milijuna kuna mjesečno. Kretanje ukupnoga mjesečnog broja i vrijednosti poslanih međunarodnih kreditnih transfera prikazano je na Slici 16.

Izvor: HNB

U 2015. od ukupnog broja poslanih međunarodnih kreditnih transfera njih 94,2% izvršeno je na teret računa za plaćanje poslovnih subjekata u RH u ukupnoj vrijednosti od 201.993,7 milijuna kuna. Na teret računa za plaćanje potrošača u RH izvršeno je 5,4% ukupnog broja poslanih međunarodnih kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti od 4.840,2 milijuna kuna. Ostatak od 0,4% udjela odnosio se na udio u broju poslanih međunarodnih kreditnih transfera izvršenih na teret računa za plaćanje kreditnih institucija u RH u ukupnoj vrijednosti od 8.904,8 milijuna kuna.

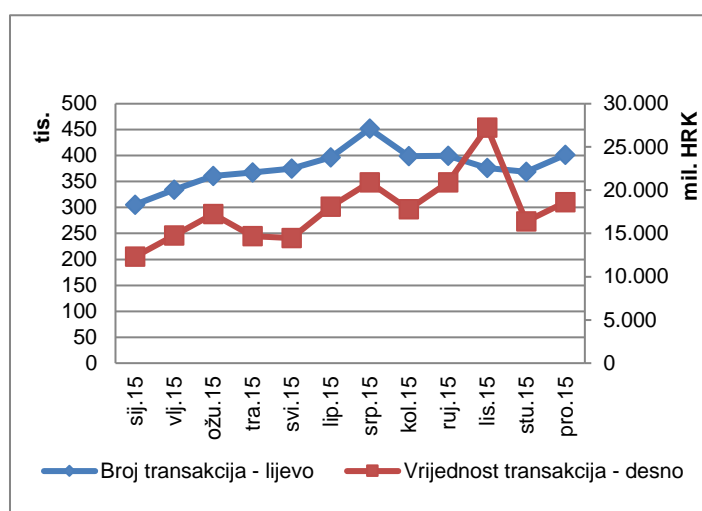
Prosječna vrijednost jednoga međunarodnoga kreditnog transfera izvršenog na teret računa za plaćanje poslovnog subjekta u RH iznosila je 72.887 kuna, na teret računa za plaćanje potrošača u RH 30.681 kunu, a na teret računa za plaćanje kreditne institucije u RH 744.671 kunu.

8. Primljeni kreditni transferi

Primljeni kreditni transferi obuhvaćaju sve međunarodne kreditne transfere izvršene u korist računa za plaćanje potrošača, poslovnih subjekata i kreditnih institucija u RH.

Prema dostavljenim podacima kreditnih institucija u 2015. ukupno je izvršeno 4,5 milijuna transakcija primljenih međunarodnih kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti od 213.385,8 milijuna kuna. Prosječna vrijednost jednoga primljenoga međunarodnoga kreditnog transfera u RH iznosila je 47.035 kuna.

Slika 17. Primljeni međunarodni kreditni transferi

Analizom podataka na razini mjeseca utvrđeno je kako je u 2015. prosječno izvršeno 378 tisuća primljenih međunarodnih kreditnih transfera s prosječnom vrijednosti od 17.782,1 milijun kuna mjesečno. Kretanje ukupnoga mjesečnog broja i vrijednosti primljenih međunarodnih kreditnih transfera prikazano je na Slici 17.

Izvor: HNB

U 2015. od ukupnog broja primljenih međunarodnih kreditnih transfera njih 69,6% izvršeno je u korist računa za plaćanje potrošača u RH u ukupnoj vrijednosti od 25.847,1 milijun kuna. U korist računa za plaćanje poslovnih subjekata u RH izvršeno je 29,6% ukupnog broja primljenih međunarodnih kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti od 170.251,1 milijun kuna. Ostatak od 0,8% odnosio se na udio broja primljenih međunarodnih kreditnih transfera izvršenih u korist računa za plaćanje kreditnih institucija u RH u ukupnoj vrijednosti od 17.297,5 milijuna kuna. Iz prikazanih podataka vidljivo je da je najveći dio vrijednosti primljenih međunarodnih kreditnih transfera izvršen u korist računa za plaćanje poslovnih subjekata u RH, dok je najveći dio broja primljenih međunarodnih kreditnih transfera izvršen u korist računa za plaćanje potrošača u RH.

Prosječna vrijednost jednoga međunarodnoga kreditnog transfera izvršenog u korist računa za plaćanje poslovnog subjekta u RH iznosila je 126.703 kune, u korist računa za plaćanje potrošača u RH 8.186 kuna, a u korist računa za plaćanje kreditne institucije u RH 484.239 kuna.

9. Transakcije platnim karticama izdanima u RH

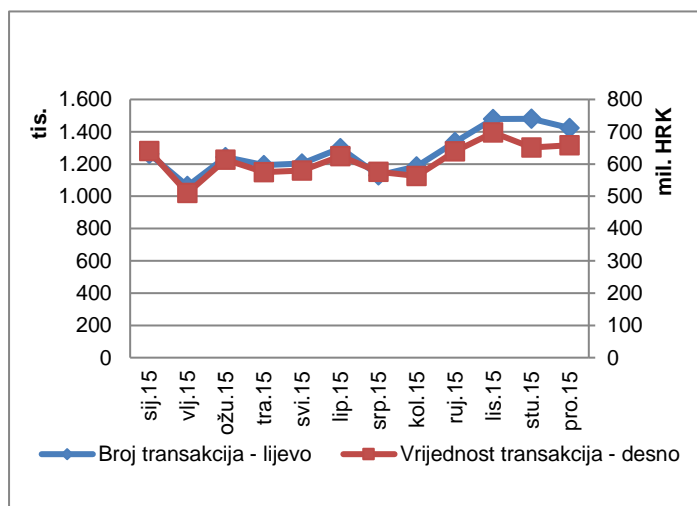
Transakcije platnim karticama izdanima u RH obuhvaćaju sve međunarodne transakcije, odnosno transakcije izvršene u inozemstvu, platnim karticama izdanima od pružatelja platnih usluga izdavatelja u RH.

U međunarodne transakcije izvršene platnim karticama izdanima u RH uključene su:

- platne transakcije kupnje robe i usluga platnom karticom i
- platne transakcije podizanja gotovog novca platnom karticom.

Prema dostavljenim podacima pružatelja platnih usluga izdavatelja u RH tijekom 2015. ukupno je izvršeno 15,3 milijuna međunarodnih transakcija platnim karticama izdanima u RH u ukupnoj vrijednosti od 7.326,2 milijuna kuna. Transakcije su izvršene u 131 različitoj valuti i 214 različitim državama. U odnosu na 2014. ukupan broj izvršenih međunarodnih transakcija platnim karticama izdanima u RH povećao se za 13,3%, a ukupna vrijednost smanjila se za 5,6%. Kretanje ukupnoga mjesečnog broja i vrijednosti međunarodnih transakcija platnim karticama izdanima u RH prikazano je na Slici 18.

Slika 18. Transakcije platnim karticama izdanima u RH

Na razini mjeseca prosječno je izvršeno 1,3 milijuna međunarodnih transakcija platnim karticama izdanima u RH s prosječnom vrijednosti od 610,5 milijuna kuna. Prosječna vrijednost jedne međunarodne transakcije platnom karticom izdanom u RH iznosila je 479 kuna.

Izvor: HNB

Od ukupnog broja i vrijednosti međunarodnih transakcija platnim karticama izdanima u RH, karticama potrošača izvršeno je 92% broja i 83% vrijednosti međunarodnih transakcija platnim karticama, dok je karticama poslovnih subjekata izvršeno 8% broja i 17% vrijednosti međunarodnih transakcija platnim karticama.

10. Transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH

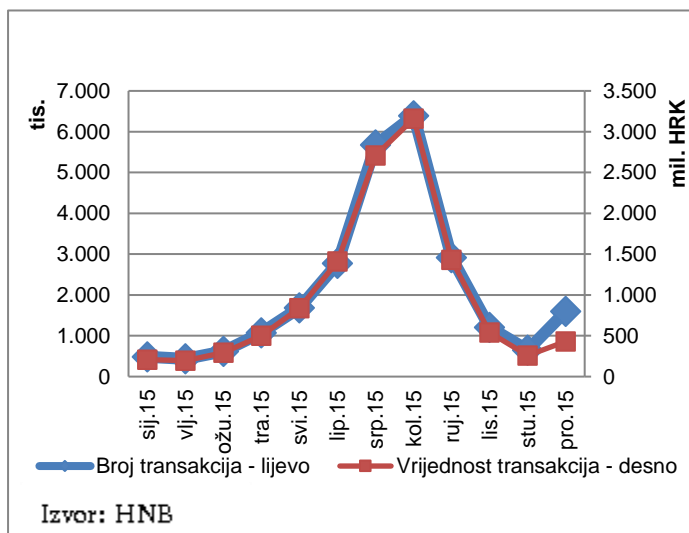
Transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH obuhvaćaju podatke o transakcijama prihvata platnih kartica izdanih od pružatelja platnih usluga izvan RH (u nastavku teksta: inozemni izdavatelj). Pritom su uslugu prihvata platnih kartica izvršili pružatelji platnih usluga prihvatitelji, odnosno:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih kartica.

Za potrebe ovog Izvještaja ovdje prikazane transakcije obuhvaćaju transakcije prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga izvršene preko EFTPOS uređaja i internetom na prodajnom mjestu preko platne kartice.

U 2015. godini ukupno je evidentirano 25,5 milijuna transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja u ukupnoj vrijednosti od 11.977,3 milijuna kuna. U usporedbi s ukupnim brojem i vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja u 2014., ukupan broj transakcija povećao se za 27%, a ukupna vrijednost za 24%. Kretanje ukupnoga mjesečnog broja i vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica izdanih izvan RH prikazano je na Slici 19.

Slika 19. Transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH

U prva tri mjeseca 2015. prosječna mjesečna vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja za kupnju robe i usluga iznosila je 232,9 milijuna kuna. U razdoblju od travnja do kolovoza primjetljiv je trend rasta ukupne mjesečne vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja za kupnju robe i usluga, koji je u kolovozu dosegnuo svoj maksimum od 3.161 milijun kuna.

Nakon kolovoza i ljetne turističke sezone uslijedio je pad mjesečne vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja za kupnju robe i usluga na razine od početka 2015. godine. Prosječna vrijednost jedne transakcije prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja u 2015. za kupnju robe i usluga iznosila je 469 kuna.